

Joan Vallès Altés

NOTES SOBRE PAU BERTRAN I BROS

Barcelona: Editorial A3, 2001

JAVIER CLEMENTE HERNÁNDEZ

El llibre que presentem és l'intent, avalat amb el premi Josep Lladonosa de biografia (convocat per la delegació de Segrià d'Òmnium Cultural), de presentar la trajectòria vital del folklorista Pau Bertran i Bros, autor nascut a Collbató el 1854 i mort a can Castells d'Esparreguera el 1891.

En confessió de l'autor de l'estudi, no li va ser fàcil reconstruir la vida i l'obra del personatge estudiat, destacable per la seva recopilació, entre altres coses, de rondalles, balades, cançons populars i corrandes. Un dels impediments trobats, també segons reconeix Joan Vallès, autor del llibre, per exemple, va ser el de "superar l'absència de normativa gramatical prefixada" (p. 154). Per diversos motius, igualment, ens posa en alerta perquè, empenent una obra de les característiques de la seva, es fa difícil ser objectiu. Tot i els advertiments que ens fa el biògraf respecte del que ens mostra, però, nosaltres hem de dir que aconsegueix molt bé la meta que s'ha fixat, a saber: fer un retrat

d'un home, d'una obra i d'una època. L'obra, per tant, esdevé no només un seguiment per les passes d'un home, sinó la revisió contextualitzada i avaluada del seu llegat cultural i, fins i tot, la crònica d'una època en què ja s'havia començat a gaudir de la Renaixença catalana. En aquest "temps de renéixer", paraules que donen títol al primer dels capítols de les notes sobre Pau Bertran, ens trobem immersos de bon començament per poder trobar-nos, a continuació, amb el "poble petit però devot" (p. 30) que és Collbató el 1853, quan neix aquell petit Pau que de gran esdevindrà poeta i folklorista. El nucli familiar que l'acull, pertanyent a la pagesia benestant, ens és presentat en el capítol titulat amb els noms de pila dels pares: Joan i Mariàngela. Aviat la nostra lectura ens aproparà cap als seus primers passos gràcies als records d'infància que l'autor de l'estudi recull d'entre la producció poètica del seu biografiat. Fent un bon ús de la bibliografia existent amb anterioritat, bàsicament de les introduccions a les diverses edicions de l'obra de Pau Bertran, el llibre segueix per fer-nos veure els esdeveniments d'una època, com dèiem abans, i d'una vida que els va recorrent: entre llibres, mentre Pau fa els seus estudis universitaris, que haurà d'interrompre pel ressò de canons de la tercera carlinada; fent poemes, mentre s'afegeix a la motivació dels estudis reglats, la motivació per recopilar corrandes; davant l'altar, quan contrau matrimoni amb Josepa Pedrosa, i administrant amb plens poders el patrimoni de la casa pairal de la seva esposa. Marcat així el destí per la satisfactòria situació econòmica, com molt bé remarca l'autor de les notes biogràfiques que repassem, arribarà la producció literària i el treball més lloat de Pau Bertran quan ja és capaç de fer un cop d'ull consistent a la història del folklore en articles com ara "La filosofia de la filosa". El captaire de rondalles, amb una activitat frenètica de la qual dóna fe qui el segueix per estudiar-lo, ens podrà ser presentat el 1885, quan fa el resum de quasi trenta anys perseguint faules, contes, corrandes, cançons i follies centenàries. La dissecció de la personalitat de Pau Bertran, gràcies al testimoni inqüestionable d'allò que deixava escrit o de les seves actuacions concretes, permetrà a l'autor que per ell tant s'ha interessat, par-

Ressenyes

lar de la seva motivació per conservar el patrimoni, dels seus sentiments d'afirmació patriòtica, de les seves simpaties polítiques conservadoristes o de la seva adscripció al sentiment religiós del catolicisme. L'estudi, d'altra banda, amb el seu afany de no deixar escapar cap dada que de l'home es pugui obtenir, no s'ha posat cap impediment a l'hora de parlar del que la seva carta astral ens podia dir de l'home; de la mateixa forma, en el darrer capítol de l'obra, titulat "Un darrer

pensament", se'ns presenta un perfil psicològic de l'home a partir del seu aspecte físic, al qual s'accedeix mitjançant l'anàlisi de tres retrats. Aquestes darreres no deixen de ser unes notes curioses –sens dubte de les que avalen aquella confessió de l'autor: "se't fa difícil ser objectiu" (p. 154)– i que donen pinzellades amables a una prosa que durant tota l'obra es fa de lectura molt agradable.

Ressenyes